

ACC. N:R M. 15320: 1-9.

Landskap: Halland

Upptecknare: Ivan Johansson, Värdabacka

Härad: Visker

Berättare: olika personer; se uppt. bl.
dus. bakside

Socken: Värö

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: 1958

Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fiskebyggnad. s. 1-9.

LUF 79

A. Fiskets omfattning

Fiske har förekommit i Värö och Bua från dunkel forntid.

Under 1800-talet, vilket tidskede dessa uppgifter avser, bedrevs fisket av bönderna som en binäring till jordbruket. Framförallt ägnade man sig åt fisket av rocka, som utgjorde ett viktigt inslag i kosthället för buaborna året runt. Under mars och april fiskade man rocka för torkning ute i det fria. På en solig och öppen plats reste man särskilda torkställningar, där man sedan upphängde rockor i hundratals till torkning. Sidorna av varje fisk ristades upp med ett visst antal tvärsnitt med en kniv. Den torkade fisken användes sedan i kosthället under hela året. Man åt rocka i Bua ofta flera

1
Luf 79

gänget under dagen och drängar och zigor
voro här lika tröttkrädda på den ständigt
återkommande rockkrosten som tjänstefolket
i Flakustad var på laddieten.

För övrigt fiskade man kolja, torsh,
vitling och sill samt i mindre omfattning
makrill och ål. De båda sistnämnda fiske-
slagen var nämligen inte så särdeles populära
bland allmogen. Makrillen ansåg man åt
människo kött av i havet drunknade personer
och ålen tyckte man var avskyvärd för sin
likhet med en orm.

Frdbrukarna bedren endast kustbehovsfiske.

De man endast hade små öppna bötar
(snigor) till sitt förfogande bedren man fisket
endast i kustfarvatnen, en eller ett par mil
ut till havs. Utanför Bua hade man för be-
kanta fiskeplatser på 1800-talet, nämligen

Fjolabo - storbackemej samt Musabörs-
mej åt Nidingen till.

Fiskets art

Garnfiske förekom i mindre skala.
Pysjefiske mot slutet av 1800-talet. Flumm-
fiske i ganska liten omfattning. Flummern
gick ej att sälja härhemma, utan fiskarna
måste segla till Helsingör för att få sina fångster
sålda. Dessa resor voro ofta både framtidsrika
och äventyrliga. Man måste nämligen företaga
färden i hård vind för att så snabbt som möjligt
nå fram till Helsingör. Blev det vindstilla så
att resan tog för lång tid, dog flummern innan
man hann fram till målet och den besvärliga
och farofyllda seglatsen hade då varit förgäves.
Fjosterfiske bedrevs på isen under efter-
och vårvintern. Det var godt om stor och fin
is, men den gick tyvärr ej att sälja i orten.

Bachefisken var det vanligaste under sommaren och hösten. Man fiskade moja, vittling och torsk.

Dörjefiske på eftersommaren för makrill.

Piltfiske när som helst under året.

Snörefiske med krok för mindre fångster.

Vid fiske med krok användes ett kornhorn, som fästes på relingen (här kallad essingen) av snipen eller skan. I detta horn lades linan. Trallades för vaborn.

Fiskets utgångspunkt

Fiskeredskroen förvarades i regel på vinden till böningshuset. Blott en sjöbod fanns i Bua vid slutet av 1800-talet. Den tillhörde en person som kallades för Perken.

Flammen i Bua var omfattad i gamla tider. Därmed hade varje fiskelag sin särskilda torkeplats för sina garn. Som vederlag här för

erlade varje fiskelag en val sill (80 st.) till markägaren av torstplatsen. Arrendet gällde för året.

Bönderna i Backa by hade sin särskilda tilläggsplass, som kallades för "Backabo-ör"

De egentliga småfiskarna på platsen, kustfiskarna, hade sin småbåtshamn i Bussvikken. Här förankrades upp till 10-15 snigar och skor.

Vid hård storm drogs de små båtarna upp på land. De större ankrade ute på fjärden.

Fiskets organisation och försämringsbetydelse

Fjordbrukarna fiskade mestadels enskilt, men ett eller annat båtlag förekom. Oftast var det far och söner samt närmare släktingar som bildade ett båtlag.

Fjordbruket omfattade ungefär från 4

till 20 tunnland. Man odlade havre, råg, korn
och potatis. På gårdarna fanns vanligen 3-4
kor, 2-3 grisar, 8-10 får, 10-15 höns och
2 hästar.

Jorden var av mindre god beskaffen-
het och i regel dåligt skött, varför skörde-
utbytet blev ringa. Fisket var därför av
stor vikt och betydelse för gårdsholkets
försörjning året runt. Fisken för hushållets
behov förvarades dels genom insalning
och dels genom torkning.

P. s. Bockorna värderas efter sin stor-
lek. Man talade om 4-6-8-12-16-24 och
32 skillingar rockor.

B.

M. 15320:7.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Fiskelägets ägoförhållanden

Fiskeplatsen vid Stavder i Tingome var gemensam, men varje bonde eller fiskare hade sin euskylda båt-brygga.

För ett 10-tal år sedan utbyggdes Stavder till en småbåtshamn, varvid några av de forna småbryggarna bevarades som kulturminnesmärken.

Fiskelägets brukningsförhållanden

Längs utmed strandlinjen hade bönderna och kustfiskarna sina euskylda tilläggspplatser, som bestod av små enkla båt-bryggor upp murade av sten. Sjöbodar förekom ej på denna plats.

Jäml!

Stalland
Västra härad
Värö socken
1958

Bernt Albin Johansson
Biskare
Ringome 1 Väröbacka
född d. 27 nov. 1891 i Värö

Ivar Johansson Björkebo Väröbacka

Fiskebeleggselse

14

Jordbrukets försörjningsbetydelse

FOLKLIVSARKIVET
 Institutionen för folklivsforsk.
 ni. 9 vid L. neds universitet

De flesta av fiskarna hade ett litet torpställe som fodde en ko, en gris, några får och ett 10-tal höns. För detta torp gjorde fiskaren ett visst antal dagsverk för markägaren, ett till två per vecka beroende på torpets storlek. Varje dagsverke värderades till 16 skilling = 32 öre. Dessutom skulle fiskarens hustru hjälpa till vid julslakten på bondgården.

På torpet odlades råg, korn, havre och potatis.

Företursköttsel

Företur hölls på torpet som ovan är nämnt. De inhystes i boingshusets

ena hälot. Här och var hade hönserna sin
nattplats under de inbyggda sängarna
i böningsrummet.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

P. s. Vid fiske i lag, 2-3 eller 4 fiskare
delades fångsten lika!

För rensad och huvudlös fisk betalades
2:- kr. pr. pund (8 1/2 kg.) Fisken användes
mestadels till bönderna längre inåt land
mot byte av mjöl, bröd eller plåsk.
Någon gång hände det att man färdades
till Trångelbacka eller Varberg och
sådde fisk.